

CANEJAN

Poble, avui important, a l'extrem NO. de la Vall d'Aran. Per a la seva varietat dialectal, que (junt amb Bausén) és diferent de l'aranès comú, veg. el que en 5 dic en el meu llibre *PVArGc*, passim (ja a la p. 13).

PRON. MOD.: *kanežán*, 1921, 1924, 1931 etc.

MENCIONS ANT. Només n'he trobada una, en un doc. de 1282: «villas de Caneità et de Bausen» (Regl., *Lucha por el V. de Aran Ss. XIII-XIV*, p. 10); on la 10 manca de *-n*, potser és només cosa d'un escriba català.

ETIM. Tota l'aparença és d'un dels innombrables noms de població catalans i occitans, formats amb el nom d'un romà o gallo-romà, lingüísticament llatí, al més sovint, sumant-s'hi la terminació *-IANUM*; és l'o- 15 pinió que ja vaig emetre en *E.T. C.* I, 234, 106. No el recollí Aebischer, en el seu estudi d'aquest tipus de noms, consagrat a Catalunya, potser pensant que Aran és terra de llengua gascona.

N'hi ha un homònim, també gascó, a la Gironda, 20 grafiat *Canéjean* (amb una *e* infundada i no pronunciada), que forma municipi uns 20 k. al SO. de Bordeaux. Sembla clarament de la mateixa etimologia, però és evident que s'erra Skok (§ 69) en suposar que ve d'un *Caneius* (en seria descendent únic a França), derivat de *Canus*; perquè en gascó la *-n-* intervocàlica desapareix des dels orígens.

Una *-n-* gascona entre vocals suposa forçosament un ètimon amb *-ND-* o *-NN-*. Per tant, en realitat, ha de ser de la família, tan desenrotllada, dels NPP romans 30 en *CANDIDUS* o *CANDIDIUS*; de la qual el mateix Skok (§ 68) trobà nombrosos derivats en *-ANUM-* i *-ACUM* a tot el Migdia de França (*Candiac* en el Gard, *Chandieu* a l'Isère etc., sense parlar dels mots que vénen dels derivats *Candilius*, *Candinius* ibid.). De fet el 35 NP *CANDIDIUS* està ben documentat (Schulze, 437) i *CANDIDIANUM* dóna una base fonètica irreprotxable per al nom aranès i el girondí. I s'ha proposat (Jurczek, *ZRPb* xxvii, 681) *CANDIDIACUM* per a l'origen de *Candiac* del Gard.⁴⁰

Realment tenim moltes proves que *Candidus* i la seva família foren noms molt afavorits en la nostra part de l'Imperi romà. *Candidus*, cognom en una inscripció pagana de Tarragona (*AIEC* VIII, 372); també en inscripcions renanes (Weisgerber, *Rhen. G. C.*, 246); igualment les amplificacions sufixals: *Candidinius* allí (*CIL* XIII, 12080). I ampliat en *-anus*, ja també com a NP: *Candiana* nom d'una cristiana, també en inscripcions de Tarragona, del S. iv o v (*AIEC* VIII, 400). *Candidianus* nom d'home en una inscripció trobada a Àlaba (Albertos F., *Homen. a Baráibar*, 1970, p. 48); i una *Sempronia Candidiana* en una de Lara (*CIL* II, 2857).

Més hi ha: tenim proves que com a NP, continuà usant-se en terra catalana, amb evolució fonètica romana. Un «*Candigano* presbitero» és testimoni en un doc. original, relatiu a Prada de Conflent, a. 865 (Alart, *B. S. Agr. PyrOr.* xx, 352), i pot ser el mateix que en un doc., també conflentí, de 874, presenta la forma *Candejano presbytero* (Abadal, *Eixalada*, 144).⁶⁰

Això, però, ens duu a sospitar que en el nostre *Canejan*, o en tots dos noms gascons, no es tracta d'un nom romà de possessor, convertit pel sufix *-ANU* en NL; sinó d'una aplicació toponímica directa del nom de persona *Candidianus/Candejano*; tal com el *Fortià* empordanès no és cap nom romà d'aquell tipus sinó aplicació directa del nom català baptismal *Fortià*: o tal com, a la V. d'Aran, els dels pobles d'*Escunyau* i *Betlan*, són NPP d'aplicació directa (germànics: *SCONIALD*, *BETILA*, *-ANE*). En el gascó pirinenc els noms romans del tipus en *-ANUM* són menys nombrosos que en les altres regions del Midi, com mostra l'obra de Skok (on, p. ex., només en veiem 6 o 7 casos en tot el dpt. de BPyr.). Idea que es podrà corroborar si, amb més dades que no tinc a l'abast, es veïés, com crec, que la creixença de *Canejan* fou relativament tardana.²

Hi ha un NL en el P. Val. que sembla ser duplicat antic del present, si bé amb la coneguda alteració arabitant *A > é*, de la forma mossàrab en *-ANU*: *Candien* figura com alqueria de Cullera en una donació de 1240 (p. 395) i en l'enquesta de Sueca el vaig recollir encara viu en la forma el «camí de *gandiènt*» (xxxI, 21.24) (no sembla que pugui ser derivat del nom de Gandia, car *-en* no té tal ofici).³

¹ Probablement amb més raó que no fer-lo venir de *CANDIUS*, com voldria Skok, car la fonètica històrica faria esperar llavors un resultat en *-nhac* (cf. *vergonha VERECUNDIA*). — ² Des de 207 habitants en el cens de 1831, passà a 700, setanta anys més tard; i l'església de *Canejan* és de construcció moderna (1819), si bé amb una relíquia del S. xvi (GGC, 923-5). — ³ Un cognom it. *Canigiano*, que cita Flechia (*Mem. Ac. Linc.* 1878, 612) no deu tenir res a veure amb *Canejan*, ja perquè *-ND-* s'hauria mantingut en fonètica it.; com que Flechia l'equipara a cognoms com *Veneziano*, *Chiaromontano*, provinents d'adjectius ètnics, crec que estarà per **Chianigiano*, format amb el nom de la Val di *Chiana* (tal com *Parmigiano* de Parma).

CANELLES

1) Poblet agregat a Figols d'Organyà (Alt Urgell). Oït *kanēles* a Organyà per Casac. (1931) i per JCor. (1957). Documentat *Chanelas* i *Kaneles* l'any 1044 (*BABL* VII, 428). *Kanneles* a. 1065 (Doc. de l'Arxiu de Solsona, llegit per JCor.). «*Castrum Canneles*» a. 1132 (*BABL* v, 419).

HOMÒNIMS I DERIVATS: 2) *Canelles*, veïnat agregat a Navata (Alt Empordà). Oït *kanēlēs* per Casac.

3) *Canelles*, partida de Cornellà. Documentada l'any 928 i 1042 (*BABL* III, 326).

4) *Canelles*, partida de St. Andreu de Palomar. «*Cappelle Scti. Bartholomei de Canellis*, site in parrochia Scti. Andree de Palomar» a. 1345 (*BABL* v, 534).

5) *Font de Canelles*, en el Cardener (CATorras VIII, 128b).

6) *Canellas*, partida del terme de Tragó de Nogue-